

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

25 päivänä toukokuuta 1990

Lausunto n:o 7

Laki- ja talousvaliokunnalle

Laki- ja talousvaliokunta on 11 päivänä toukokuuta 1990 päivätyllä kirjeellään pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä n:o 36 laiksi oikeudesta entiseen tiealueeseen annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Kalevi Perko liikenneministeriöstä, professori Mikael Hidén ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltyään asian lähinnä valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan oikeudesta entiseen tiealueeseen annettua lakia muutettavaksi niin, että entiset tiealueet siirtyvät kunnalle asema- ja rakennuskaava-alueella ja sellaisella alueella, jolle kunnanvaltuusto on päättänyt laadittavaksi tällaisen kaavan. Muulla alueella entinen tiealue siirtyisi viereisen kiinteistön omistajalle.

Lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa todetaan, että laki oikeudesta entiseen tiealueeseen on säädetty perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Perustelujen mukaan ehdotus merkitsee niin suurta muutosta voimassa olevan lain mukaiseen entisten tiealueiden omistusoikeuden siirtymiseen kunnan ja maanomistajan välillä, että lainmuutos ehdotetaan säädettäväksi valtiosääntöoikeudellisen 67 §:ssä säädettyllä tavalla.

Valiokunnan kannanotot

Valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että lakiehdotus

muuttaa kunnan ja maanomistajan asemaa nykyiseen lakiin verrattuna sen suhteen, kenelle entinen tiealue siirtyy. Kuntien asema periaatteessa sekä paranee että heikkenee: joissakin tapauksissa kunnat eivät enää olisi entisten tiealueiden vastaanottajia ja toisaalta ne nykytilasta poiketen saisivat tällaisen aseman. Lakiehdotuksen merkitys on maanomistajille vastaavasti samankaltainen: jotkut maanomistajat menettäisivät entisen tiealueen vastaanottajan aseman toisten saadessa sen. Lakiehdotuksen tällaisia vaikutuksia on arvioitava hallitusmuodon 6 §:ssä säädetyn omaisuudensuojan kannalta.

Lakiehdotuksen vaikutukset kunnille ovat valtiosääntöoikeudellisesti merkityksettä, koska kunnalle julkisyhteisönä kuuluva omaisuus ei sellaisenaan nauti perustuslainsuojaa.

Maanomistajan aseman valtiosääntöoikeudellisessa tarkastelussa on syytä ottaa esille kaksi eri näkökulmaa. Ensiksikin on aiheellista arvioida ehdotuksen vaikutuksia maanomistajalle sen mahdollisuuden kannalta, että vaikka tieoikeus aikanaan hankittiin hänen omistamalleen alueelle, niin entinen tiealue ei lain mukaan siirry hänelle. Toiseksi asiaa on selvitettävä maanomistajan kannalta niissäkin tapauksissa, joissa voimassa olevan lain mukaan tietty kiinteistön omistaja saa alueen omistukseensa siihen kohdistuneen tieoikeuden lakatesa, mutta joissa tällä omistajalla ei ole samaa oikeutta uuden lain perusteella. Tältä osin kysymys on tien vierialueen omistajista maalaiskuntien yksityiskohtaisesti kaavoitetuilla alueilla ja alueilla, joille on päätetty laatia yksityiskohtainen kaava.

Edellisen tilanteen johdosta on syytä huomata, että yleisistä teistä annetun lain (243/54) mukaan tietä varten tarvitusta, tienpitäjän haltuunsa ottamasta alueesta on maanomistaja saanut korvauksen. Se on, vaikkakaan käyttöoikeuden luonteinen tieoikeus ei ole syrjäyttä-

nyt maanomistajan omistusoikeutta, mitoitettu lähtien tieoikeuden pysyvyydestä. Tieoikeudesta maanomistajalle aiheutunut menetys on siten korvattu. Tästä syystä valiokunnan käsityksen mukaan voidaan maanomistajan omaisuuden perustuslainsuojaa loukkaamatta tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä säätää, että tieoikeuden aikanaan rasittama alue lain mukaisesti siirtyykin jollekin toiselle.

Edellä tarkoitettujen tien vierialueen omistajien eräänlainen odotusoikeus on luonteeltaan varsin kuvitteellinen. Oikeuden toteutumisen edellytyksenä näet on, että aikanaan mitä todennäköisimmin pysyväksi ajateltu tieoikeus kyseiseen alueeseen lakkaa. Edellytyksen täytymistä ei siten arkikokemuksen mukaan voida pitää kuin hyvin epätodennäköisenä. Näistä syistä valiokunta katsoo, ettei kysymyksessä ole sellainen maanomistajan varallisuuspitoinen etu, joka nauttisi omaisuuden perustuslainsuojaa.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskovicz, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Jans-

Lopuksi valiokunta kiinnittää säätämisyjärjestykseen vaikuttamattomana seikkana huomiota toisen lakiehdotuksen 33 §:ään. Siinä muun muassa ehdotetaan muutettavaksi nykyisen lain ilmaisu ”muihin tietarkoituksiin” ilmaisuksi ”muihin tarkoituksiin”. Vaikka säännöksen tulkintaa muutetussa muodossakin rajoitaisi yleisistä teistä annetun lain 3 §:n 2 momentti, olisi uusi ilmaisu valiokunnan mielestä tarpeettoman yleisluonteinen. Siksi olisi harkittava kyseisen kohdan säilyttämistä ennallaan.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

son, Jätteenmäki, Laitinen, Lamminen, Mänistö, Niinistö, Ollila, Pohjola, Pokka, Puisto ja Vähänäkki (osittain) sekä varajäsen Anttila.